

6. АВТОРСЬКІ ПРОГРАМИ ТА ПРОЄКТИ

Вікторія Анатоліївна Васіна,
спеціаліст II-ї категорії,
музичний керівник дошкільного
навчального закладу «Сонечко»,
м. Золотоноша, Черкаська обл., Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0293-6315>

УДК 373.2.016

КОНСПЕКТИ ДОМІНАНТНИХ МУЗИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Анотація.

У статті подано комплекс музичних занять для дітей дошкільного віку. Ці заняття спрямовані на розвиток у дітей певних навичок, зокрема вміння слухати, порівнювати твори, давати їм стислу характеристику тощо. Також у дітей є можливість ознайомитися із різними музичними інструментами (барабан, брязкальця, дзвіночок, дерев'яні ложки, дудочка, бубен) та їхнім звучанням. Музичні заняття в дошкільних закладах освіти спрямовані також на те, щоб розвивати увагу, пам'ять, музичний слух, вміння розрізняти нюанси музичних творів і вміти їх характеризувати тощо.

Ключові слова: музичні заняття; музичний розвиток; музичні твори; дошкільники; увага; уява; розвиток музичного слуху.

Заняття 1

Тема: «На лісовій галявині»
(середня група)

Мета: удосконалювати вміння дітей слухати декілька музичних творів підряд, вміти їх порівнювати між собою, даючи коротку характеристику кожному.

Обладнання: магнітофон, міні-ширма з іграшками-рукавичками Зайчика, Лисички, Ведмедика, кольорові листочки, ілюстрації совеняти, сороки, музичні інструменти (свистулька, барабани), наголовники у вигляді зайченят.

Репертуар: фонограми А. Жилінський «Марш зайченят», А. Лядов «Зайчик», «Сорока», Р. Шуман «Совеня».

Хід заняття: музичний зал оформлений як осінній ліс: на стіні панно, на якому зображено ліс. Поряд бутафорські дерева, пеньки, грибочки, розкидане осіння листя.

Вихователь (заводить дітей до залу). Зовсім недавно було в нас свято, і до нас завітала Осінь. Є дві осені. Одна – радісна, пишно вбрана, а друга – невидна собою, похмура, з падаючим листячком, з тихим плачем дрібного дощу. І до кожної осені в нас своя любов. Сьогодні ми з вами побуваємо в гостях у теплої осені на галявині. Там на нас, можливо чекає приємний сюрприз. Давайте прислухаємося.

Пісню веселу пташки нам співають

До лісу казкового нас гукають.

А в лісі тихо-тихо, золота пора:

Хто збира горіхи, хто гриби збира.

Я – листки збираю. Загуде зима,

Розкладу гербарій, і зими нема.

Ось листки із клена, з дуба і беріз...

«Завітай до мене!» Кличе осінь нас!

Діти зупиняються біля декорацій і сідають на килим.

Звучать звуки лісу (звукозапис: шум вітру, спів пташок, дзюрчання струмка, а далі звучить «Совеня» Р. Шумана)

Музичний керівник. Вам сподобалась мелодія? А ви знаєте, про кого вона? Про маленьке совенятко. Ось як воно виглядає. Як ви вважаєте, відповідає щойно почута п'єса тому образу, що зображено на малюнку?

Ось ми з вами в лісі... Повіяло легким вітерцем, десь на дереві заспівала пташка (дує в свистульку), наче запрошує нас у чудовий світ, світ казок і чудес. Ой, чуєте? Може це сорока звістку нам несе? (звукозапис «Сорока» А. Лядова)

Вихователь. Сорока нам наскрекотала, що ліс ще повний життя. Як співала сорока? Музика була повільною чи швидкою? А які ще слова ви придумали про цей музичний твір?

(Відповіді дітей)

Давайте ще поговоримо про осінній ліс. Придивіться уважно, ліс щедрий на ласощі як для звіряток, так і для людей. Що ви бачите в осінньому лісі поживного? (*гриби, горішки, горобина*) Якщо уважно придивитися, то можна помітити, як ситі звірятка бігають по лісу. Давайте уявимо собі, кого ми хочемо зустріти.

Творча гра «Хто як рухається?»

Під музичний супровід музичного керівника діти рухаються відповідно до характеру музики.

Музичний керівник. Які ви вправні сьогодні. Дуже схоже рухалися. Але без звірят сумно, порожньо у лісі, – нема з ким погратися, посміятися, пожартувати. Що ж нам робити?

(*Звучить звукозапис «Зайчик» А. Лядова*)

Вихователь. Діти, подивіться хто до нас завітав? На міні-ширмі водить ляльку Зайчика.

Музичний керівник. Дітки, давайте ми складемо нашому Зайчику веселу компанію та пограємо з ним у гру.

Гра «Зайчики і Лисичка»

Діти одягають наголовники Зайців, а вихователь на руку одягає рукавичку Лисички. Проводиться музична гра 2–3 рази поспіль.

Музичний керівник. Які веселі в нас малята-зайченята. Ну ж бо, беріть у руки барабани та гучно допомагайте зайчикові.

(*Звучить звукозапис «Марш зайченят» А. Жилінського*)

Після музикування діти складають барабани на відведене для цього місце і сідають на стільчики (*Звучить мелодія, яка характерна Ведмедикові. На ширмі з'являється іграшка-рукавичка Ведмедика*)

Ведмедик. Привіт, малята! Я радий вас бачити у нас в осінньому казковому лісі. Пропоную вам пограти зі мною в цікаву гру. Ви згодні?

Музично-дидактична гра «Хто співає, впізнавай»

Діти йдуть по колу і співають перший куплет. Потім дітки зупиняються і Ведмедик або хтось із дітей співає другий куплет жмурці, що стоїть у центрі кола. Жмурка має відгадати, хто співав другий куплет.

Коли грати ти охочий,
Уперед іди ставай
І заплюшуй швидше очі, –
Хто співає. Впізнавай!

Гарна пісенька моя!
Заспівав для тебе я.
Тільки – цур! – не підглядать!
Хто я, спробуй відгадать!

Вихователь керує грою, допомагає та підказує, якщо в дітей виникають труднощі з відгадуванням.

Музичний керівник пропонує підійти дітям до декорацій.

Вихователь. Набагато цікавіше стало в нашому лісі, правда, дітки? Тут і ведмедик, і зайченя, і лисичка побували, і про сороку з совенятком ми музичні твори почули, і ще багато друзів звірят

прийшло до лісу, але вони мабуть вирішили поспостерігати за нами здалека.

Пам'ятаєте, як у пісні співається:
Де сосни крислаті, зійшлися звірята
Лісний влаштував карнавал.
Прийшли лисенята, прибігли зайчата...
І навіть Ведмідь причвалав...

Так сьогодні й сталося. Чи весело вам було сьогодні? Давайте наступного разу завітаємо до лісу взимку. Порівняємо тоді, чим зимовий ліс відрізняється від осіннього.

Вихователь. Яка чудова казка у нас вийшла, – весела, добра. Це тому, що ви були сьогодні дуже уважні, старанні та розумні. Молодці!

Під супровід приємної мелодії лісу діти прощаються з музичним керівником і мешканцями лісу та йдуть з музичного залу.

Заняття 2

Домінантне заняття на основі музично-дидактичної гри «Музична абетка»

(*середня, старша група*)

Мета: ознайомлювати дітей із різними дитячими музичними інструментами (барабан, брязкальця, дзвіночок, дерев'яні ложки, дудочка, бубен та ін.) та їхнім звучанням; вчити уважно слухати музику, емоційно відгукуватися на звучання інструментів різного характеру, різної висоти та тембру звучання; розвивати увагу, пам'ять, музичний слух; вправлятися в розрізненні інструментів на слух, відтворювати найпростіші ритмічні малюнки, імпровізувати.

Попередня робота: казковий персонаж приходить у гості до дітей і приносить с собою кошик із сюрпризом. У кошику музичні іграшки (залежно від підготовки дітей, іграшок може бути від 1 до 5 за один раз). На перших заняттях музичний керівник ознайомлює дітей із музичними інструментами, грає на них, та надає можливість дітям на них музикувати. Закріплюється назва музичної іграшки чи інструменту. На наступних заняттях музичний керівник грає на музичній іграшці за настільною ширмою та пропонує дітям відгадати інструмент, на якому він грав. Давши правильну відповідь дітям показують відгадану музичну іграшку, після чого надається можливість музикування дітям.

Зазначена музично-дидактична гра може проводитися з дітьми різного дошкільного віку. У кожній віковій категорії доповнюється кількість музичних інструментів.

Обладнання: аудіодиск із записом звучання музичних інструментів, передбачених базовою програмою «Я у Світі»; набір карток із зображенням музичних інструментів формату А4 і набір маленьких карток із зображенням музичних інструментів на кожну дитину; музичні інструменти та музичні іграшки, саморобні шумові іграшки.

Хід гри I варіант

Дітям пропонується прослухати одине або декілька звучань, після кожного з яких діти мають обрати відповідну картку того музичного інструменту, який щойно прозвучав. Старшим дошкільникам можна ускладнити завдання на швидкість вибору відповідної картки, називати музичний інструмент, а за його наявності, переможець музикує на цьому музичному інструменті. По мірі збільшення знань про музичні інструменти гра стає більш насиченою та збагаченою.

II варіант

Музичний керівник пропонує дітям прослухати звуки природи (шум вітру, дощу, скрипіння дверей, хлопання дзюрчання води, сигнал машини, свист та спів пташок, високі та низькі звуки з природи тощо).

Діти відгадують якому природному явищу підходить певний звук.

Ускладнення: за допомогою шумових, музичних іграшок дітям пропонується передати почутий звук.

Заняття 3

«Галерея музичних портретів»

(старша група)

Мета: спонукати самостійно визначати характер музичного твору та засоби музичної виразності; вчити слухати і диференціювати тембри провідних інструментів симфонічного оркестру (скрипкових, духових, ударних).

Обладнання: сюїта К. Сен-Санса «Карнавал тварин» в аудіозапису: «Кури та півні», «Слон», «Кенгуру», «Акваріум», «Лебідь», «Довговухи»; магнітофон; комплект картин із зображенням тварин; рами для картин; картки із назвами тварин. На стіні прикріплено декілька пустих рам із відповідними номерами – це уявна галерея музичних портретів.

Хід заняття

Музичний керівник (у ролі екскурсовода). Сьогодні нас з вами запросили до незвичайного музею – галереї музичних портретів. Її створив французький композитор К. Сен-Санс, який дуже любив тварин і присвятив їм багато музичних творів.

Уявіть, що ми з вами в музеї і ходимо його залами – навколо висять портрети, але на них нічого не видно. Проте з кожної картини в лапи взяти своєрідна музика. Це і є портрет тварини – тільки не намальований, а звуковий. Спробуйте «побачити» музику і впізнати істоту, зображену в музиці.

Музичний портрет № 1 (звучить п'єса «Кури та півні»)

Запитання екскурсовода:

– Чи можете ви уявити рухи істот, зображених у музиці? Що вони роблять?

(Потрібно звернути увагу дітей на підкреслено метушливий темп, що поступово наростає)

– Голоси яких птахів чути в музиці? Які інструменти відтворюють спів півня?

(Потрібно звернути увагу дітей на використання композитором тембру скрипок, фортепіано і дерев'яних духових інструментів)

– Який настрій переважає в музиці – спокійний, веселий, безтурботний чи заклопотаний? Визначте характер птахів, портрет яких відтворено в музиці.

(Потрібно звернути увагу дітей на неспокійний, галасливий характер, настирливий ритм музики)

– Назвіть цих птахів, заповніть раму їхнім портретом із відповідним підписом.

Загадка:

Птахам цим нема коли й сісти –
Весь день щось шукають поїсти.

Тут гамір страшний, метушня

З ранку до ночі щодня. (кури у пташнику)

Музичний портрет № 2 (Звучить п'єса «Слон»)

Запитання екскурсовода:

– Ця тварина важка чи легенька? Чому ви дійшли такого висновку? (Потрібно звернути увагу дітей на низький тембр контрабасів, що виконують мелодію, та неквапливий темп музики).

– Чи можна назвати цю тварину неповороткою, незграбною? Простежте за характером музики і здогадайтеся, що робить цей звір.

(Потрібно звернути увагу дітей на тридольний розмір музики, що надає їй танцювального характеру).

– Яка вдача у цієї тварини? Як це виражено в музиці?

(Потрібно звернути увагу дітей на світле, радісне забарвлення музики, на нескладну, ніби тупцюючи мелодію, що загалом утворюють враження кумедності, добродушності).

– Назвіть тварину, заповніть раму її портретом з відповідним підписом.

Загадка:

Хто сказав, що він незграбний?

Це плітки і заздрість!

А у цирку він танцює

Дітвори на радість. (слон)

Музичний портрет № 3 (Звучить п'єса «Кенгуру»)

Запитання екскурсовода:

– Про що говорять вам енергійні стрибки в музиці? А чому одразу ясно, що це стрибає не мініатюрний коник і не легенький зайчик?

(Потрібно звернути увагу дітей на досить важкі акорди в низькому регістрі, якими завершується каскад стрибків мелодії).

– Який інструмент обирає композитор для відтворення стрибкоподібного руху тварин і чому?

(Потрібно звернути увагу дітей на спосіб виконання музики – стакато, для якого фортепіано є одним із найзручніших інструментів).

– Що можна сказати про характер цієї тварини? Як підкреслено це в музиці?

(Потрібно звернути увагу дітей на рухливість мелодії та постійні зміни темпу музики, що надає їй енергійного, непосидючого, допитливого характеру)

– Назвіть тварину, заповніть раму її портретом з відповідним підписом.

Загадка:

Цю спортсменку кожен знає –
Видатна стрибунка!

Їй ніщо не заважає,

Навіть повна сумка. (кенгуру)

Музичний портрет № 4 (Звучить п'єса «Акваріум»)

Запитання екскурсовода:

– Які звуки ясно чути в музиці – тріск, скрип, плюскіт, гамір? Які інструменти так добре відтворюють хлюпотіння води?

(Потрібно звернути увагу дітей на легке, ясне, прозоре звучання музики завдяки використанню тембрів арфи, фортепіано, трикутника тощо)

– Якого характеру надає музика мешканцям підводного світу?

(Потрібно звернути увагу дітей на таємниче, казкове забарвлення музики).

– Чи відчувається в музиці ставлення автора до цього прекрасного але беззвучного світу?

(Потрібно звернути увагу дітей на ніжність почуттів і щирість захоплення, які втілює композитор у музиці).

– Де б могли ми часто милуватися життям підводного царства? Спробуйте здогадатися, який портрет на цей раз створив композитор.

Загадка:

У кімнаті таємничо сяє –

Світ чудовий перед нами розгортає.

Кожний може в казку закохатись

І годинами на те дивитись. (акваріум)

Музичний портрет № 5 (Звучить п'єса «Лебідь»)

Запитання екскурсовода:

– Як охарактеризувати рух істоти, що відтворена у цій музиці? Що ця істота робить – біжить, пливе, летить?

(Потрібно звернути увагу дітей на плавність, граціозність, неквапливість руху мелодії).

– Чи хочеться танцювати під таку музику? Зробіть декілька рухів. Що надає мелодії такої плавності?

(Потрібно звернути увагу дітей на злитне виконання звуків мелодії – легато, на рівномірне погойдування акомпанементу, співучий тембр струнних інструментів тощо).

– Якої вдачі істота зображена у цій музиці?

(Потрібно звернути увагу дітей на характер музики, яка створює відчуття ніжності, чистоти, благородства, вишуканості, величності).

– Чий це портрет? Чи бачили ви таке в житті?

Загадка:

Шия довга, перо – білосніжне.

Він пливе так тихо і ніжно,

Щоб води навіть не сколихнути.

Хто це бачив – не зможе забути. (лебідь)

Екскурсовод підбиває підсумки сьогоднішньої екскурсії, пропонує ще раз переглянути та назвати портрети вгаданих тварин, закріплює ім'я композитора і прощається з дітьми до наступної зустрічі.

(продовження в наступному номері)

Vasina Victoria. Summaries of Dominant Music Lessons.

Summary.

The proposed article under the heading “Author Programs and Projects” presents a set of music lessons for preschool children. The author invites readers to get acquainted with her development of musical lessons, which she uses in the preschool educational institution “Sonechko”, Zolotonosha, Cherkasy region. These activities are aimed at developing certain skills in children, including the ability to listen, compare musical compositions, give them a brief description, and more. Also, children have the opportunity to get acquainted with various musical instruments (drum, rattle, bell, wooden spoons, pipe, tambourine) and their sound. Musical lessons encourage the character of a piece of music and the means of musical expression; to learn to listen and differentiate the timbre of the leading instruments of the symphony orchestra (violin, brass, percussion, etc.). Music classes encouraged to determine the nature of musical composition and means of musical expression; to learn to listen and differentiate the timbre of the leading instruments of the symphony orchestra (violin, brass, percussion, etc.). Musical classes in preschool educational institutions are also aimed at developing attention, memory, musical hearing, the ability to distinguish nuances of musical works and to be able to characterize them and more. In the article, the influence of music is exposed on creative activity, forming of cognitive and emotionally-motivational functions, development of the creative thinking, capabilities to communicativeness and others like that. The forms of activity assisting the effective decision of tasks of musical development of preschool children are described, among that fairytale-therapy and musicotherapy.

Key words: music lessons; musical development; musical compositions; preschoolers; attention; imagination; development of musical hearing.

Васина В.А. Конспект доминантных музыкальных занятий.

Аннотация.

В статье представлен комплекс музыкальных занятий для детей дошкольного возраста. Эти занятия направлены на развитие у детей определенных навыков, в частности умения слушать, сравнивать произведения, давать им краткую характеристику и т. п. Также у детей есть возможность ознакомиться с различными музыкальными инструментами (барабан, погремушки, колокольчик, деревянные ложки, дудочка, бубен) и их звучанием. Музыкальные занятия в дошкольных учебных заведениях направлены также на то, чтобы развивать внимание, память, музыкальный слух, умение различать нюансы музыкальных произведений и уметь их характеризовать и тому подобное.

Ключевые слова: музыкальные занятия; музыкальное развитие; музыкальные произведения; дошкольники; внимание; воображение; развитие музыкального слуха.